

tion: Den tidligste Administration bestod der som herhjemme dels i Herredsretterne eller Hundredemandretterne, altsaa en Ret for det Distrikt, hvor der boede 100, hvilket vil sige 120 Familier, og dels i Folkets Afgørelser paa Ting, men enten Sagen blev afgjort paa Ting eller i Hundredemandretten, var det en Afgørelse ved Folket og for Folket. Senere kommer Kongemagten frem som den, der har Domsmyndigheden overalt. Det ligger simpelthen i, at Kongerne droge paa Gæsteri i alle Dele af Landet og derfor let blev Appellinstans, og saa gaar Bølgen videre, ikke saa meget ved Overklassernes Overgreb som ved Folkets Sløvhed. Folket blev sløvt for sine forskellige Rettigheder, og derved glide disse ganske naturlig, da de maatte passes, over til dem, som vilde og kunde passe dem. Men jeg vil, som sagt, ikke lægge megen Vægt paa denne Oplysning, men kun protestere imod, at Nævninger oprindelig fremkom som Modvægt mod Kongemagtens Overgreb, thi det er der aldeles ikke Tale om. Det er Folket, der selv holder Dom, det fri Folk afgør, hvad der er Ret og Uret, det fri Folk hjælper de svage, det fri Folk søger at holde Uretfærdigheden nede og fjerne den overalt, hvor den kommer frem. Derved kom det til at arbejde med Nævninger.

Naar jeg nu efter at have omtalt de formentlige Angreb, som dels ere rettede og dels ville blive rettede paa Nævningeinstitutionen, med et Par Ord skulde berøre dens positive Fordele, saa vil jeg kunne gøre det meget kort. Der er, naar vi forhandle denne Sag her i Landet, en Mand, hvis Navn bør nævnes, fordi han mere end nogen som helst anden enkelt Mand har søgt at faa Grundlovens Fordringer realiserede. Det er Hother Hage. Han har tidlig og sildig, saa længe han var Medlem her af Tinget, fremholdt denne Sag for Tinget, paa hans Arbejde hviler de senere Kommissioners Værk. Han har fremtvunget den første Kommissions Nedsættelse og har deltaget deri, og senere har han som privat Medlem af Tinget Gang efter Gang fremsat sine Forslag til Retsplejens Forbedring. Han sagde om Nævningeinstitutionen: „Hvorfor have vi erobret Friheden, dersom vi ere bange for at bygge Volde omkring den?“ Det er netop Sagen: Skridt for Skridt har Folket maattet tilbageerobre de Rettigheder, som det hovedsagelig ved sin egen Sløvhed har ladet sig glide ud af Hænde. Det har maattet tilbageerobre Retten til lokalt

Selvstyre, Bevillingsretten, Lovgivningsretten. Nu kommer det sidste Skridt, Retten til at dømme om, hvad der er ret og billigt i Landet. Det kan kun lidet nytte, at vi have den borgerlige Frihed, naar vi ikke, som Hother Hage sagde, bygge Volde op omkring den. Maaske den vigtigste af alle Voldene er Nævningeinstitutionen, der sikrer os mod, at Dommerne kunne blive brugte i et politisk Partis Tjeneste. Der vil maaske være nogle Medlemmer her i Salen, som have Minder om en Tid, da det saa ud, som om de danske Domstole eller nogle af dem bleve brugte i Politikens Tjeneste. Det frigøres vi for ved Nævningeinstitutionen. Det er den Vold, Hother Hage taler om, at der skulde bygges op omkring Friheden. Dette er den teoretiske Betragtning. Til denne teoretiske Betragtning slutter sig saa Hensigtsmæssighedsbetragtninger af meget betydelig Værdi. En væsentlig, maaske den væsentligste, blev fremdraget af Tingets tidligere Medlem, Klein. Klein tyrede en Dag her i Tinget, at Nævningeinstitutionen vilde virke vækkende paa Retsbevidstheden, at den vilde være et ypperligt Middel til Opdragelse i Borgerpligt. Ogsaa det maa vi betone meget stærkt. At Retsbevidstheden vil vokse gennem Nævningeinstitutionen, er jo ganske uomtvisteligt, fordi Borgerne gennem den tvinges til at tænke over, hvad der er Ret i Landet, og den vil være et ypperligt Opdragelssmiddel, thi et Folk opdrages aldrig ved Frihed alene; det opdrages lige saa vel gennem Pligter som gennem Rettigheder, og her paalægges der Landets Borgere Pligt til at danne sig en Dom om, hvad der i det givne Tilfælde er rigtigt. Det var den pædagogiske Side af Sagen, som Klein betonedede saa stærkt, og den havde han Ret i at betone saa stærkt, som han gjorde. Jeg vil saa blot til disse Kleins Ord tilføje, at Nævningeinstitutionen i høj Grad vil befordre Tilliden til Retsplejen. Det kan jo ikke nægtes, at Tilliden til Retsplejen i Danmark er brudt. Hvem der har Skylden og hvorledes det er gaaet til, er ligegyldigt; men Landet har i lang Tid ikke haft Tillid til sine Domstole. Der var endogsaa en Tid, da det saa ud til, at denne Mistillid skulde ramme Landets højeste Domstol. Jeg skal ikke komme ind paa denne Sag, den vil være ærede Medlemmer præsent; men selv om vi se bort herfra, er Tilliden til Retsafgørelserne her i Landet ikke stor; men den vil blive det under et Nævningesystem, fordi det da er Folket selv, som sætter sig ind i Spørgs-